

V. Mykoliaičio – Putino romano „Altorių šešėly“ ištraukos interpretacija

[<...> Atėjus išvažiavimo dienai, seminarijoje prasidėjo tikras sumišimas.<...> Klierikas Liudas Vasaris, važiuodamas namo iš seminarijos, pirmą kartą savo gyvenime taip stipriai pajuto gamtos visumą ir jos atsiliepimą visame savy.]

Vincas Mykolaitis- Putinas- pirmo lietuvių psichologinio intelektualinio romano autorius. Romane „Altorių šešėly“ giliai analizuojamas pagrindinio veikėjo Liudo Vasario vidinis pasaulis, prieštaringas jo sąmonės kitimas, nubrėžiamas nelengvas kunigo kelias į išsivadavimą iš dvasininkijos luomo.

Nagrinėjamoje ištraukoje, kuri yra iš romano I dalies „Bandymų dienos“ VI skyriaus, akcentuojamas aktyvus gamtos, asmenybės laisvės jutimo poveikis kūrybingai, meniškai jauno klieriko prigimčiai. Fragmentą galėtume pavadinti „Kelionė namo prasidėjus pirmosioms atostogoms“. Jame ypač pabrėžiamas gamtos, jos visumos jautimas, keičiantis laisvės ištroškusių žmogaus savijautą. Pagal erdves ir veikėjų būsenų kaitą ištrauką skirstyčiau į šešis segmentus: sujudimas seminarijoje, tėvo nuotaika atvažiavus sūnaus, lengvumas klieriko Vasario širdy, pro šalį slenkantys gamtos vaizdai, analogiškų situacijų pateikimas ir baigiamoji pastraipa- Lido Vasario būsenos akcentavimas.

Ištrauka pradedama visuotinio sujudimo seminarijoje prasidėjus atostogoms apibūdinimu. Šis nuotaikingas sumišimas pateikiamas dinamišku, gausiu veiksmažodžių vaizdu: „bėgiojo, kraustėsi, šūkavo, atsiveikinėjo, dalinosi adresais ir degė noru kuo greičiausiai išsprukti iš tų paniurusių mūrų“. Seminarijos mūrai- uždara erdvė. Šviesi, optimistiška nuotaika yra ryškus kontrastas gyvenimo seminarijoje monotonijai ir rodo klierikų laisvo gyvenimo pasiilgimą.

Kitu segmentu apibūdinama tėvo nuotaika („patenkintas ir linksmas“), nurodoma to priežastis: „nekantriai laukia motina ir visi namiškiai nepaprasto svečio“. Suprantame, kaip kunigėlis tėvų, ypač motinos, yra trokšamas idealas, vertinamas ir laukiamas šeimoje.

Kinta erdvė („Toli jau pasiliko miestas, miškas uždengė Katedros ir seminarijos bokštus“), keičiasi ir pasakojimo nuotaika. Ji svajinga, rami. Įvardijamas veiksmo laikas („giedrą vasaros gamtą juo karščiau kaitino saulė...“), atspindima Liudo dvasinė būseną: ji darosi lengva, akyse pasidaro švesiau. Klierikas atsipalaiduoja apimtas malonaus jausmo.

Pasakotojas ištraukos pradžioje yra objektyvus stebėtojas, vėliau atidžiau seka pagrindinių veikėjų jausmų ir būsenos kaitą. Pasakojimo ritmas lėtas, linguojantis, primenantis ilgą važiavimą arkliais.

Neintensyvų veiksmažodžių rodą ir pakartojimas sakinio pradžioje („Iš lėto, iš lėto“), ir veiksmažodis „šliaužė“, ir pro akis slenkančių vaizdų- medžių, ežerų, kalnelių- išvardijimas, kas mažai tepatraukė Liudo Vasario akis. Pro šalį slenkantys vaizdai pateikiami detalios, apibūdinami daugybe epitetų: „laibos ir tiesios pušys, šakotos eglės, baltaliemeniai beržai, vingiuoti aukšti krantai“... Čia svarbiau visumos, pačios Gamtos jautimas, nors atskiros jos detalės vėl išvardijamos ilgu polisindetonu: „Jis dabar juto pačią Gamtą... ir miškais, ir ežerais, ir kalvomis, ir saulės spinduliais...“ Vasaris tiek išsiilgęs gamtos, kad siurbtų siurbtų į save visą aplinką.

Priešpaskutinėse pastraipose pateikiama paralele sugretinama lisės ištroškusių jaunuolio ir ilgą laiką buvusio uždaryto tamsioje žmogaus, išvesto į saulės nušviestą sodą, būseną. Arba kurčio, staiga išgirdusio daugybės instrumentų simfoniją, melodijos jautimas. Juos abu priblokštų šviesos, spalvų, garsų įvairovė ir didybė. Taip dabar Liudą Vasarį pakerėjo gamtos harmonija: spalvos, mirgėjimas, virpėjimas, dūzgėjimas. Tai vėl pateikta detaliu išvardijimu- vizualiniais ir akustiniais vaizdais, kuriama gausybe epitetų. Bet jų atskirų jaunasis klierikas nesuvokia, tik Visumą. Vasaris išgyvena vidurdienio džiaugsmą, momentą neapsakomos laimės.

Paskutinė pastraipa, paskutinis sakinytis apibendrina, akcentuoja pagrindinę ištraukos mintį- žodžiais nenusakomą gamtos poveikį dvasinės būsenos kaitai, didžiulę jo įtaką meniškai jaunuolio prigimčiai.

Šis santūriai lyriškas tekstas pagrįstas kontrastais, svarbus Liudo Vasario kelyje į dvasinį išsivadavimą, svarbus tolesniam klieriko likimui.

Kristina